

IZPOSOJENI INTERVJU IZ »MONTAGNES«

TROJE ŽIVLJENJ MAURICA HERZOGA

— Maurice Herzog, ali vas pogovor o Anapurni vznemirja, vas dolgočasi ali vam gre na živce?

Herzog: Prav nič me ne nervira. Obenem pa ne bi želel zanikati pomembnosti tega podviga v preteklosti, saj na nek način pojasnjuje tudi sedanjost. Prav temu podvigu se moram zahvaliti za notranjo obogatitev, obenem pa tudi za številne strasti. Priznati pa moram, da se je z Anapurno pričelo moje drugo življenje.

— To pomeni?

Herzog: V trenutku, ko sem se povzpел na vrh Anapurne, sem začutil, da se bo moje življenje spremenilo. Šlo je za nekakšno slutnjo. Zdelo se mi je, da bom postal človek, ki bo nekaj pomenil, ki bo imel v družbi pomembno nalogo. Da ne bo pomote: nisem si domišljjal, da bom postal nekaj posebnega. Nikakršne podobne želje nisem imel. Ne, zdelo se mi je, da se bom zasedel na določenem mestu v družbi.

— Na bi to pomenilo, da ste zabrisali preteklost?

Herzog: Kaj še, tega nisem rekel! Šlo je preprosto za to, da sem prestopil v novo obdobje, da sem se lotil drugačnega življenja.

— Ste se počutili močnejšega?

Herzog: Da, saj sem lahko izpolnil nekatere svoje želje, si zagotovil obstoj.

VOJNA

— Toda če se povrnemo v preteklost, k »prvemu življenju« — o tem vemo bolj malo. Kdo je bil Maurice Herzog, preden je osvojil Anapurno?

Herzog: Prihajam iz Chamonixa. Tudi otroška leta sem preživel v tem kraju. Sredi študija me je presenetila vojna, zato sem se moral za nekaj časa odpovedati začetnim ambicijam. In tako sem s študija matematike presedlal na pravo.

— In kako je bilo med vojno?

Herzog: Po služenju redne vojske sem postal tankist in ker se mi je zdelo, da je treba Hitlerjev režim premagati, potolči, sem se odločil, da se bom boril z orožjem v rokah. Verjemite mi, da takrat ni bilo veliko prostovoljcev. Tako sem naletel na mlade komuniste in ustanovili smo borbeno skupino. Bili smo skupaj, borili smo se, skušal sem dobro opravljati naloge, ki so mi jih zaupali. Bila je to zelo nevarna vojna, vse skupaj pa se je dogajalo visoko v gorah. Priznati moram, da sem si pridobil izkušnje.

— Ali so te izkušnje vplivale tudi na odločitve, da postanete šef odprave na Anapurno?

Herzog: Prav gotovo so člani komiteja za odprave v Himalajo pri tem, ko so me izbrali za vodjo odprave, upoštevali tudi te moje izkušnje. Pravzaprav — veste, kandidatov za vodjo odprave ni bilo veliko. Potrebno je bilo dobro poznati gore, biti vešč alpinizma, imeti določena priznanja in seveda smisel za organizacijo, da ne rečem za poveljevanje. Predvsem pa je bila potrebna spretnost. Morda so smatrali, da sem zrelejši od drugih, kdo ve.

NACIONALNO OBARVAN PODVIG

— Koliko časa ste se že do takrat ukvarjali z alpinizmom?

Herzog: Začel sem že zelo zgodaj, pri dvanajstih letih. Mont Blanc in Rdeča igla, to je bilo moje kraljestvo. V študijskih letih sem si prislužil nekaj cvenka s prenašanjem tovorov v planinske kočice. Svojo prvo planinsko zmago pa sem dosegel pri 18 letih. Z bratom Gerardom sva preplezala Grépon. Ob povratku me je prevzel občutek... ne zadovoljstva ali napa, ampak potešitve, nekega notranjega zadovoljstva.

— Kaj menite, koliko alpinistov je takrat lahko računalo na to, da bodo povabljeni v odpravo?

Herzog: Če povem po pravici, ne veliko. Skušali so pritegniti najboljše. Morda bi lahko izbrali štiri ali pet drugih. Vendar niso upoštevali samo tehnične usposobljenosti posameznika; moral si imeti tudi smisel za gore, trdno voljo, sposobnost lastnega prilagajanja okolici, vključitve v skupino, prilagajanja izjemnim pogojem. Vse je bilo pomembno, vse to so upoštevali pri izbiri članov.

— V kakšnem duševnem stanju ste bili vi takrat?

Herzog: Pravkar se je končala vojna, v kateri smo bili preprosto povedano zaprti, zaprti v veliki ječi. Zato nam je po glavi hodila samo ena misel: dokazati se zunaj, spopasti se z najvišjimi gorami, z najtežjimi.

— Opraviti s prvim osemtisočakom? Ali je bil to cilj?

Herzog: Oh, prav gotovo...

— Ali je šlo za nacionalno obarvan zgodovinski podvig?

Herzog: Da, tudi za to je šlo. Trdil sem se, da ne bi bil prevelik nacionalist. Toda bilo je tudi malo tega.



Alpinist, pisec, minister, gospodarstvenik: Maurice Herzog

— *Malo ali veliko?*

Herzog: Ne, ne, nikoli nisem bil pretiran nacionalist. V določenem trenutku sem celo razmišljal, da bi v odpravo povabil kakšnega Švicarja, pa Italijana, Angleža, Američana. Ker pa je Francija prispevala ves denar... Predvsem nisem imel občutka, da gre za ne vem kakšno nacionalno poslanstvo. Nisem bil na čelu nikakršnega vojaškega odreda, čigar naloga bi bila rešiti čast države. Ne, želel sem premagati prvega osemtisočaka...

PRVI NA OSEMTISOČAKU

— *Vseeno pa je bila ceremonija zaprisege...*

Herzog: Nekaj vam bom povedal: med našo in starejšo generacijo je vladal razkol. Šlo je za zelo pomemben razkol. Starejša generacija je bila zelo močno prisotna v izvršnem komiteju za odprave v Himalajo in na vse skupaj so gledali skozi odpravo iz leta 1936. Vsi so nosili kolonialne čelade, s seboj so imeli prenosno stranišče. Zares smešno, da umreš! In tako niso imeli nič skupnega z organizacijo iz leta 1950.

Zato menim, da prisega sama ni k dejanju prav nič prispevala; res pa je, da so bili vsi pomirjeni. In mi mlajši smo dejali, da jim bomo ugodili. Vendar pa se med odpravo te prisega nisem niti enkrat poslužil.

— *Čeprav ste preživljali težke trenutke...*

Herzog: Zelo napete trenutke! Na primer, ko je bilo treba spremeniti načrte odprave. Ali pa, ko so nekateri izrazili željo, s kom bi raje plezali. Spominjam se, da je nekega dne Terray zbolel, zato sem v skupino postavil Lachenala in Rebuffata. Nista si bila preveč všeč. Vendar sta pozneje, vsak posebej, priznala, da sem imel prav in sta drug drugega hvalila.

— *Ali ste vnaprej določili, kdo se bo povzpel na vrh?*

Herzog: Ne, nihče ni bil že vnaprej izbran. Odločili smo se za dvojne naveze, šlo pa je za neke vrste rotacijo.

— *Torej med vami ni bilo tekmovalnega duha?*

Herzog: Ne, svojim ljudem moram dati vse priznanje glede tega. Vsi so bili izredno poštvovalni. Jasno je, da si je vseh šest želelo, da se povzpno na vrh gore, toda vse so prepustili naključju. Prosim vas, da mi verjamete — in to še enkrat ponavljam — predvsem zato, ker pri današnjih odpravah ni tako.

— *V skupini vas je bilo šest?*

Herzog: Šlo je za neke vrste prenosljivo navezo, z možnostjo zamenjave, čeprav je bila na začetku stopnja prilagajanja zelo različna.

— *Že samo vzpenjanje je bila prava majhna avantura, mar ne?*

Herzog: Sočasno smo si ogledovali obe gori, Anapurno in Daulagiri, preprosto zato, da bi zvedeli, kje sta vrhova. Sami smo risali zemljevide.

BELO OBDOBJE

— *Kaj ste dejali tovarišem, ko ste sestopali z vrha?*

Herzog: Šele ko smo prišli v tabor 2, smo se pravzaprav pričeli pogovarjati. Tu so bili Oudot, Terray, de Noyelle. Kaj naj bi jim dejal? To so vzeli na znanje. Nihče ni jokal.

Poleg tega pa nismo smeli izgubljati časa. Oudot nam je pričel dajati injekcije. In še zdaj me je groza, če se spomnim, kako je dolge igle zabadal v poprsnico. Med sestopom me je dvakrat ali trikrat presunil občutek, da sem mrtev, da sem se preselil na ono stran. Dvakrat sem prestopil mejo, vrnil pa sem se s popolnoma drugačnim pogledom na človekov obstoj.

— *Ob vašem pristanku na Orlyju vas je pričakalo le malo ljudi — mislim predvsem na uradne predstavnike.*

Herzog: Vsi prijatelji so bili tam, uradnih predstavnikov pa je bilo res bolj malo. To me ni ne razveselilo pa tudi razžalostilo ne. Sam sprejem je bil zelo prijeten, člo-

veško pristen, tako da nisem potreboval nobenih uradnih predstavnikov, nacionalistov. Poleg tega pa so me zelo hitro odpeljali v bolnišnico, saj sem jim zaradi slabega zdravstvenega stanja povzročal strašne skrbi.

— *Nekako ste se »umaknili«. Vendar ni še nihče Francozov tako zaznamoval kot prav vi s svojim podvigom. Kaj se je dogajalo v naslednjih tednih?*

Herzog: To »belo« obdobje je trajalo kar nekaj tednov. Ker pa sem bil skoraj brez denarja, je nekemu direktorju radijske postaje, staremu španskemu borcu, jasno, republikancu po prepričanju, uspelo, da je od mene za določeno vsoto denarja dobil daljšo izjavo. Georges de Caunes je bil tisti, ki ga je našel pri meni. Res ne vem, kaj sem mu sploh lahko povedal, kajti počutil sem se zelo slabo. Toda dobil sem nekaj denarja in vrnil sem lahko dolgo.

— *Vaši tovariši niso nič govorili?*

Herzog: Imeli so vse možnosti. Nihče jim ni prepovedal. Obstajal je edino dogovor, da jaz napišem knjigo. Obenem pa smo se vsi odpovedali avtorskim pravicam. Ali veste, da so več kot dvajset let vse francoske odprave prejemale denar iz sklada Anapurne, se pravi od avtorskih pravic, člankov, konferenc?

POLITIČNO ŽIVLJENJE

— *Kot lahko danes sklepamo, je bil ta podvig izjemno dobro pripravljen.*

Herzog: Bil je novatorski, vendar ne moremo narediti nikakršne primerjave; že če omenim samo knjigo, ni bilo nič pripravljeno vnaprej. Sprva je bilo vse skupaj zamišljeno kot neke vrste zapisnik; tak je bil nasvet Komiteja za Himalajo. Čista neumnost!

— *Podobno kot knjiga iz leta 1936?*

Herzog: Točno. Tiskali bi jo v kakšnih dveh tisoč izvodih in verjemite mi, da avtorske pravice ne bi bile kakšen velik zaslužek. Sam pa sem to knjigo »čutil« v sebi in napisal sem jo iz sebe. Doživela je izjemen uspeh. Prodano je bilo med 7 in 10 milijonov izvodov. Ves denar je pripadal Komiteju in zdelo se mi je popolnoma normalno.

— *Kdaj ste se končno »izkopali« iz te zadeve?*

Herzog: »Slavo« sem občutil kot priložnost, da ne postanem odvisen od tega podviga. Prav v tem je razlika med Cousteaujem, ki je za vedno zapisan morju, ali Victorjem, ki bo za vedno povezan s Severnim tečajem in odvisen od njega, medtem ko sam nisem zapisan goram. V njih in z njimi sem živel še dve ali tri leta, nato pa sem se vrnil k svojemu delu. Veste, ponavljati eno in isto stvar, ne, to ni bilo zame; zdelo se mi je bedasto.

Vedno sem si želel nekaj novega. Prav zaradi tega pravim, da sem imel tri življenja: gore, politiko in industrijo.

— *In vaša prva »poteza« po Anapurni je bila politika?*

Herzog: Malo je temu botrovalo tudi naključje. Nekega dne je Malraux svetoval Generalu, naj me zaposli, da bi mladina imela nekega vzornika. To je vžgalo. Generalu se je takratna mladina zdela preveč materialistična, potrebno jo je bilo malo »vzdigniti« nad ta materializem. Zato me je povabil.

— *Ste se z njim pogovarjali o Anapurni?*

Herzog: Seveda! Prebral je mojo knjigo. Postavil mi je celo vrsto zanimivih vprašanj. Zanimalo ga je, kako sem lahko na tisti višini kadil. Vedite, da nisem bil kakšen strasten kadilec, od časa do časa sem pokadil cigareto, da bi spremenil grenak okus hrane, ki smo jo imeli s seboj.

KRAJŠA POT DO CILJA

— *Pred vzponom na Anapurno — ali ste bili politično...*

Herzog: Nobeni stranki nisem pripadal. Vendar pa me je politika navduševala. Tudi zato sem obsojal 4. Republiko. Veste, to je bila sramota, neverjetna komedija... Ko je prišel General, sem mislil, da se bodo končno začeli resno pogovarjati. In tako sem se vključil v predvolilni boj, čeprav na začetku nisem nameraval sodelovati.

— *Enako zavzeto kot pri vzponu na Anapurno?*

Herzog: Vedno. V to novo življenje sem prinesel nekakšne kvalitete, pa tudi številne napake. Toda vedno sem bil dosleden.

— *Tudi v vašem tretjem življenju?*

Herzog: Ko sem zapustil politiko, sem se vključil v svet industrije; pravzaprav ga nisem nikoli prav zapustil.

— *Če bi dejali: Herzog je vse zgradil na Anapurni — se vam zdi, da bi bilo to nepravično?*

Herzog: Menim, da ljudje ne vedo nekaterih stvari. Do neke meje bi temu pritrdil, če ne bi že pred vzponom na Anapurno imel nekakšnih izkušenj, obenem pa ne smete pozabiti, da sem se odločil za študij, ki me je pripeljal med vodilne delavce. Rečem pa lahko, da mi je Anapurna olajšala oziroma skrajšala pot do zelenega cilja.

— *Pred štirimi leti smo izdali publikacijo in v anketi, kdo je najpomembnejši alpinist, ste še vedno na prvem mestu v srcu Francozov...*

Herzog: Kaj res? Zanimivo! To dokazuje, da ljudje niso pozabili. In morda še gojijo iluzije...